

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УКРАЇНІ

Прієшкіна Ольга Василівна

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного права та правосуддя
Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова

Харченко Олена Олексіївна

кандидат юридичних наук, головний спеціаліст відділу правового
забезпечення та судової статистики апеляційного суду Одеської області

Ключові слова: міське самоврядування, фінансова основа місцевого
самоврядування, місцеві податки і збори, децентралізація влади

Актуальність теми правового регулювання місцевих податків та зборів та порядку їх встановлення зумовлена необхідністю створення гідних соціально-економічних умов життя суспільства з метою підвищення добробуту членів суспільства, забезпечення соціальної справедливості та соціально-політичної стабільності у країні на місцевому рівні.

Відповідно до статті 67 Конституції України кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом [1, с.16]. Вказана правова норма зумовлює необхідність забезпечення врегульованого та ефективного функціонування не тільки органів державної влади, а і органів місцевого самоврядування.

Згідно зі ст. 8 Всесвітньої Декларації місцевого самоврядування місцеві органи влади повинні мати право на відповідні фінансові кошти,

відокремлені від коштів інших рівнів управління, та вільно розпоряджатися грошовими надходженнями в межах своїх повноважень [2, с. 221]. Ця норма знайшла своє відображення і в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3], ст. 69 якого встановлює, що органи місцевого самоврядування відповідно до Податкового кодексу України встановлюють місцеві податки і збори. Місцеві податки і збори зараховуються до відповідних місцевих бюджетів у порядку, встановленому Бюджетним кодексом України з урахуванням особливостей, визначених Податковим кодексом України.

Місцеві податки та збори - це податки та збори, які встановлюються органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства, вони є обов'язковими до сплати в межах адміністративно-територіальних одиниць та зараховуються до їх бюджетів. Зазначені платежі відносяться до податкових надходжень та включаються до функціональної класифікації доходів бюджету [4, ст.9], а також є основним та найбільш стабільним джерелом доходів місцевих бюджетів.

Місцеві органи влади у відповідності з переліком місцевих податків і зборів самостійно приймають рішення щодо доцільності впровадження окремих податків і зборів, а також мають право надавати пільги, преференції, податкові канікули тощо по місцевим податкам і зборам, але тільки за рахунок відповідного місцевого бюджету.

Діючий Податковий кодекс закріплює перелік місцевих податків та зборів. До місцевих податків відносяться:

- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- єдиний податок.

До місцевих зборів включені:

- збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

Місцеві ради обов'язково установлюють податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок та збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності [5, ст.10]. Найприбутковішим для місцевого бюджету, зокрема бюджету міста Одеси, є єдиний податок. До бюджету міста за січень-березень 2012 року надійшло 59 944,9 тис. грн., з них від продажу землі та відчуження майна, яке перебуває у комунальній власності, - 24 941,4 тис. грн. та єдиного податку - 33 441,3 тис. грн. [6, с.4].

Слід зазначити, що доходна частина загального та спеціального фондів бюджету міста Одеси за 2013 рік охоплює такі місцеві податки та збори:

- 75 відсотків податку на доходи фізичних осіб;
- 100 відсотків податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності;

- 100 відсотків плати за землю;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір;
- 100 відсотків реєстраційного фонду за проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;
- державне мито в тій частині, що відповідно до законодавства зараховується до місцевого бюджету;
- 33,5 відсотків екологічного податку [7, с.5].

При прогнозуванні доходної частини бюджету міста Одеси на 2017 рік були враховані статистичні показники, які використовувалися при розрахунках прогнозних податків та зборів, які використовували макропоказники економічного та соціального розвитку міста Одеси в 2016 році та прогнозні на 2017 рік, а також фактичне виконання доходної частини бюджету міста Одеси по результатам 2013-2015 років і 9 місяців 2016 року.

В загальному фонді бюджету міста Одеси на 2017 рік до доходів належать надходження, визначені статтею 64 Бюджетного кодексу України, а також такі надходження:

- 100 відсотків плати за договорами на право тимчасового користування місцями для розміщення тимчасових споруд та елементів вуличної торгівлі у місті Одесі, які укладаються управлінням розвитку споживчого ринку та захисту прав споживачів Одеської міської ради;
- відсотки за користування кредитом, отриманим ТОВ «Інфокс» згідно з договором оренди цілісного майнового комплексу комунального підприємства «Одесводоканал»;
- 100 відсотків плати за тимчасове користування місцями для розташування рекламних засобів, що перебувають у комунальній власності територіальної громади міста Одеси;
- 100 відсотків коштів відновної вартості земельних насаджень (дерев, кущів, газонів, квітів) у місті Одесі, що підлягають сплаті при видаленні зелених насаджень або при їх вибранні у зв'язку із відведенням земельної ділянки у встановленому порядку юридичній або фізичній особі;
- інші доходи, що підлягають зарахуванню до бюджету міста Одеси.

У 2017 році всі податки та збори, що є джерелами доходної частини бюджету міста Одеси, зараховуються суб'єктами підприємницької діяльності, крім тих, що обслуговуються в спеціалізованій державній податковій інспекції з обслуговування великих платників у м. Одесі Міжрегіонального головного управління Державної фіскальної служби та розташовані на території м. Одеси, на рахунки Головного управління

Державної казначейської служби України в Одеській області районів міста та в повному обсязі зараховуються до доходів бюджету міста Одеси [8].

Доволі актуальною наразі стає проблема нестачі фінансових ресурсів для діяльності органів місцевого самоврядування, зростання дефіциту місцевих бюджетів та нестабільності джерел формування доходів місцевих бюджетів. Наразі це гостро відчувають сільські та селищні ради у зв'язку з відсутністю об'єктів оподаткування.

Аналізуючи діюче законодавство, можна зробити висновок, що сам перелік та розміри місцевих податків та зборів урегульовані чітко та повно, однак механізм їх встановлення потребує додаткової конкретизації та аргументації. Необхідно виробити прямо пропорційну тотожність між самим встановленням загальнообов'язкових платежів на місцевому рівні та соціально-економічними, культурними пріоритетами та потребами окремої адміністративно-територіальної одиниці. Це дозволить зменшити податкове навантаження на населення, забезпечити прогресивний розвиток відповідного регіону та гарантувати добробут громадян, кожного члена територіальної громади.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С.141.
2. Всесвітня Декларація місцевого самоврядування 1985 р. // Смирнова Т.С. Правове регулювання місцевого самоврядування в Україні: навч. посіб. – К.: КМ Академія, 2001. – С. 219-222.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
4. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
5. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Рішення виконавчого комітету Одеської міської ради «Про виконання бюджету міста Одеси у I кварталі 2012 року» від 21 червня 2012 р. № 184 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/ua/acts/committee/42202/>
7. Рішення Одеської міської ради «Про бюджет міста Одеси на 2013 рік» від 21 грудня 2012 р. № 2437-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/acts/council/46898/>
8. Рішення Одеської міської ради «Про бюджет міста Одеси на 2017 рік» від 7 грудня 2016 р. № 1323-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/ru/acts/council/91046/>